

پیش‌گزارش

نظر و گذری بر «سفر به لبنان در روزهای غم و شادی»

مردمی که تا به حال ۳ بار خانه‌های‌شان را ساخته‌اند!

■ شاهد توحیدی

اثری که هم‌ینک در معرفی آن سخن می‌رود، بسه مثابه آیینهای برگزشته و حال مقاوست لبنان است. این پژوهش از سوی وحید یامین‌پور انجام شده و انتشارات سوره مهر آن را به زور طبع اراسته است.

رنامای ناشر در ایضاحی پیرامون موضوع کتاب به نکات ذیل اشارت برده است: «کتاب عربیکا به قلم وحید یامین‌پور – که از سوی انتشارات سوره مهر روانه بازار شده است- روایتگر سفری پرماجر با به لبنان و تجربه‌های نویسنده از دل جنگ و بحران‌های این کشور است. یامین‌پور در این اثر با توصیف حال و هوای کشور لبنان و مردم مقلاوم آن تصویری زنده و تأثیرگذار از زندگی و ایستادگی در شرایط سخت ارائه می‌دهد. عربیکای راوی ما بین اولین سفرن نویسنده به گزونه‌ای به ترسیم بحران‌ها و رشادت‌های مردم سفرش در سال ۲۰۰۴ و پس از شهادت سیدمقاومت است. یامین‌پور در این کتاب دیدار خود با سیدحسن نصرالله را که در سال ۲۰۰۳ انجام شده است، روایت کرده و همچنین به سفرش پس از طوفان‌الاقصی در همان سال پرداخته است. علاوه بر آن، عربیکا با نگاهی تاریخی به مقاومت فلسطین و مسئله صهیونیسم به معرفی چهره‌های شاخص جبهه مقاومت نیز می‌پردازد. در بخش‌هایی از این سفرنامه، تجربه‌های نویسنده در مواجهه با بمباران‌ها شهادت‌ها و شرایط نابه‌سامان لبنان به‌ویژه پس از شهادت سیدحسن نصرالله با نثری تأثیرگذار روایت شده است. این اثر با جزئیات دقیق، به گونه‌ای به ترسیم بحران‌ها و رشادت‌های مردم لبنان می‌پردازد که مخاطب را با واقعیت‌های ملموس این مقاومت آشنا می‌کند. یکی از ویژگی‌های برجسته این کتاب جنبه آموزشی آن است. عربیکا برای کسانی

▲ اسفند ۱۴۰۳. اجتماع مردم ضاحیه بیروت در محل شهادت سیدحسن نصرالله

که از تاریخ آغاز مقاومت لبنان و فلسطین بی‌اطلاع هستند، به خوبی روند شکل‌گیری و تداوم این مقاومت را توضیح می‌دهد و تصویری روشن از چگونگی رسیدن به این نقطه از ایستادگی را ارائه می‌کند. همچنین در این گزارش ما شناختی نسبت به فرماندهان شاخص مقاومت دست پیدا می‌کنیم. یامین‌پور در بخشی از عربیکا روایت می‌کند: این مردم تا به حال دست‌کم به بار خانه‌های‌شان را از نو ساخته‌اند. آن جنوبی حتی همین چندماه پیش، همان موقه که در حیاط خانه‌اش قلیان می‌کشید و به در و دیوار خانه‌اش نگاه می‌کرد، نقشه جدید خانه را در ذهنش کشیده و با خودش گفته اگر دفعه بعد اسرائیل خرابش کرد، این‌بار این طوری می‌سازمش…»

مؤلف در آیین رونمایی از «عربیکا»، اینگونه از دغدغه خویش در انجام این تحقیق سخن گفته است: «ما اغلب با حقیقت آدم‌ها روبه‌رو نیستیم و باید دید چه اتفاقی می‌افتد که ما به‌طور ناگهانی با این حقیقت حتی در مورد خودمان مواجه شویم. به تعبیر شهید آوینی ما قبرستان نشینن عاداتیم! در لبنان دیدم که شرایط به نحوی پیش آمده که موجب شده‌افراد زیادی در موقعیت مجاهده برای امکان ظهور و بروز حقیقت و زیبایی‌های آن قرار گیرند. در واقع می‌توان گفت که آنها بسیار شبیه همان پچه زرمنده‌هایی بودند که ما از آنها خاطره داریم و در کتاب‌هایمان در موردشان خوانده‌ایم. لبنان و مناطق اشغالی برخلاف سایر مناطق محور مقاومت، همواره در فاصله بسیار نزدیک با صهیونیست‌ها هستند و این دو جبهه مقابل هم هیچ وقت نمی‌تواند خیال‌شان از یکدیگر راحت باشد. این جوهره در طول حدوداً ۴۰ ساله که حزب‌الله تشکیل شده‌است، فرهنگ شیعی جبل عامل و لبنان را رشد داد و از این جهت آنها را زمندگان خالص و فرهیخته‌ای برای ولایت بار آورد. موقعیت مجاهدت با موجودات خبیث صهیونیست چنان رشدی به زرمندگان خراب‌باله داد که موجب شد رهبر معظم انقلاب اسلامی تعبیر و توصیف‌های بسیار گرانبهایی آنان حزب‌الله داشته باشند…»

■ **اوشه میر مرعشی**

یکی از کشورهای جنوب شرق آسیا که مردمش از زمان شروع طوفان‌الاقصی شدیداً حامی مردم غزه بوده‌اند، کشور بنگلادش است. مردمان این سرزمین در تظاهرات و تجمعات اعتراضی خود در یک‌سال و نیم گذشته و به رغم مشکلات اقتصادی و بحران‌های سیاسی، تمام قد از مردم فلسطین حمایت کرده‌اند و مخالفت خود را با جنسیتکاری اسرائیل و برخی از اقدامات دولت‌شان ایزر ا داشته‌اند. در مقال بی‌ آمده نگاهی داشته‌ایم به تاریخ سرزمین مردم مسلمان بنگلادش و اشتراکات تاریخی آن را با ایران و ایرانیان مورد بررسی قرار داده‌ایم. امید آنکه تاریخ پژوهان و عموم علاقه‌مندان را مقید و مقبول آید.

■ ■ ■

■ **بنگلادش محل هیوط حضرت آدم (ع)**

بنگلادش کشوری در جنوب آسیاست که از شمال، شرق و غرب به کشور هند از جنوب شرقی به میانمار (برمه) و از جنوب به خلیج بنگال محدود می‌شود. ۹۰ درصد مردم این کشور مسلمان هستند و اقلیت‌های مذهبی بودایی، هندو و مسیحی، ۱۰ درصد بقیه جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند. اکثریت مردم مسلمان بنگلادش، حنفی مذهب هستند و شیعیان، صوفیان و دراویش از دیگر مذاهب مسلمان این کشور محسوب می‌شوند. شهرهای مهم این کشور شامل «داکا»- پایتخت- چیتاگنگ، خولنا و میپلاست. مردمان بنگلادش به زبان «بنگالی» تکلم می‌کنند.^(۱) وجه تمایز مردم سرزمین کهن بنگلادش با مردمان هند و پاکستان، در زبان خاص اهالی آن، یعنی زبان بنگالی عنوان می‌شود. براساس برخی روایات^(۲) و در برخی کتاب‌های تاریخی، قدمت این سرزمین به زمان هیوط حضرت آدم (ع) می‌رسد، به طوری که سلیمان صفری از بازرگانان ایرانی قرن سوم ه.ق در کتاب سفرنامه خود و در بخش مربوط به خلیج بنگال می‌نویسد: «در جزیره سرانندیپ صید مروارید متداول است و در آن کوهی است به نام «راهن» که حضرت بنگالی پس از خروج از بهشت روی قله آن هیوط کرده است…»^(۳) بنگالی‌ها تا سه قرن قبل از میلاد حضرت مسیح (ع) حکومت مستقلی داشتند تا اینکه در این زمان امپراتوری موریای- چینی- بر این سرزمین تسلط پیدا کرد. سلطه‌ای که باحمله پادشاهان هندی، پس از سه قرن پایان پذیرفت و به این شکل سلطه پادشاهان هند بر منطقه بنگال آغاز شد. سلطه‌ای که تا زمان

“

پس از استقلال بنگلادش، دو اتفاق در این کشور به وقوع پیوست که زمینه‌ساز حرکت‌های بعدی در میان جوانان شد. اول افتتاح مدارس اسلامی در شهرها و روستاهای مختلف این کشور و دوم شروع جنگ قدرت میان سران سیاسی و نظامی بنگلادش. در آن شرایط حمایت از فلسطین و مخالفت با اشغالگری‌های صهویونیست‌ها از سوی مسلمانان بنگلادشی، به شکلی عیان‌تر انجام می‌شد

عاریخ

تاریخ ۶۰۰۶۸۵۲۳

نگاهی به حضور اسلام در کشور بنگلادش و اشتراکات تاریخی آن با ایران

سرزمین مجاهدان ضداستعمار و حامیان مردم مظلوم غزه

حمله مغول به هند و تصرف منطقه بنگال از سوی آنها ادامه پیدا کرد. به این شکل در دوره حاکمان چینی، تفکر بودایی و در زمان سلطه پادشاهان هندی، هندونیسم در بنگلادش رواج پیدا کرد.^(۴)

■ **ملغلان ایرانی و مغولی اسلام در بنگلادش**

سابقه ورود اسلام به منطقه بنگال، به قرون سوم و چهارم هجری قمری برمی‌گردد. این امر به وسیله بازرگانان عرب و ایرانی که برای تجارت و از طریق دریا به خلیج بنگال و بندر معروف چیتاگنگ رفت و آمد می‌کردند، تحقق یافت، یعنی در طول چند قرن و به شکل تدریجی، بنگالی‌ها با اسلام و مسلمانان آشنا شدند، به طوری که پس از مهاجرت گروهی از ایرانیان به منطقه بنگال به سرپرستی «ختیارالدین محمد بن بختیار بلخی» در سال ۵۹۶هـ.ق و سپس سفر «حاجی جلال‌الدین تبریزی» چند سال پس از آن به بنگال، گروه کثیری از مردم بنگلادش به اسلام گرویدند. به دلیل اینکه شیخ جلال‌الدین پیرو طریقه صوفیه بود، مردم بنگلادش هم به تبع آن صوفی و حنفی مذهب شدند. البته به دلیل ارادت صوفیان به خاندان اهل‌البیت(ع)، محبت به فرزندان حضرت زهرا(س)، به شدت در قلوب و فرهنگ مردم بنگلادش نفوذ داشته و همچنان نیز دارد.

زمان اصلی گسترش اسلام در بنگلادش به چند قرن بعد، یعنی به دوره سلطه حاکمان مسلمان مغول بر منطقه بنگال برمی‌گردد. در آن دوران «اورنگ‌زاد» در ترویج اسلام در بنگلادش، کوشش بسیاری کرد و بعدها امپراتور اکبر –پادشاه مغول– هم در طول سال‌های ۹۸۴ تا ۱۰۱۴ هـ.ق که بر منطقه بنگال حکومت کرد، تلاش زیادی برای اعتلای اسلام و آبدانی سرزمین بنگالی‌ها انجام داد. حتی مغول‌ها مبدأ تاریخ را در بنگال به هجری شمسی تغییر دادند و در طول دو قرن، تأثیر عمیق دینی و فرهنگی بر مردم آنجا به جا گذاشتند.^(۵)

■ **جهاد با استعمارگران بر تغالی و انگلیسی**

در اواخر دوره جانشینان مغول‌ها که گروهی از نجبای شیعیان بودند، پای استعمارگران بر تغالی به منطقه بنگال باز شد. در آن دوره بر تغالی‌ها، شروع به تبلیغ دین مسیحیت در بنگال کردند که باعث شده عده اندکی از بودایی‌ها به مسیحیت گرایش پیدا کنند، اما بعد از آن و در جریان اشغال هندوستان از سوی استعمارگران انگلیسی پای نیروهای نظامی روبا پیر به بنگلادش باز شد. تا اینکه بالاخره انگلیسی‌ها توانستند در سال ۱۷۵۷م- هم‌زمان با شروع

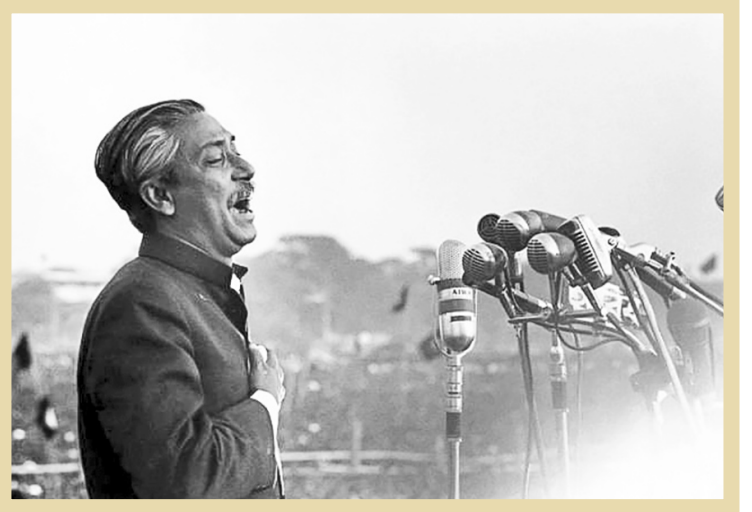
دوره قاجار در ایران – مسلمانان را در منطقه بنگال شکست دهند و به این شکل بر این سرزمین تسلط پیدا کردند. متأسفانه با تسلط و البته بازیگری ماهرانه عوامل انگلیس، خرافه‌گرایی و آمیخته‌شدن تفکرات خرافی هندو با تفکر اسلامی در میان مسلمانان رواج یافت. به همین دلیل هم حدود ۳۰ سال بعد، «حاجی شریعت‌الله» که مدتی را در عربستان درس خوانده بود، به همراه مولانا کرامت‌علی و محسن‌الدین الیاس جنبشی را به راه انداختند که اول به دنبال احیای فرائض دینی در میان مسلمانان بود و در مرحله بعد به دنبال مبارزه با استعمارگران انگلیسی. جنبش حاجی شریعت‌الله گرچه توفیق چندانی در جهاد سیاسی بعدی در میان جوانان شد. اول افتتاح مدارس اسلامی بسیاری در شهر و حتحی روستاهای مختلف این کشور و دوم شروع جنگ قدرت میان سران سیاسی و نظامی بنگلادش. تأسیس مدارس دینی، زمینه فعالیت بیشتر اسلامگراها را در آن سرزمین فراهم کرد. در آن شرایط حمایت از فلسطین و مخالفت با اشغالگری‌های صهیونیست‌ها از طرف مسلمانان بنگلادشی، به شکلی عیان‌تر انجام می‌شد، به طوری که حتی کارت‌ر رئیس‌جمهور اسبق ایالات متحده آمریکا^(۶) – م- در بافت جایزه صلح نوبل در مصاحبه با سی‌ان‌ان مجبور شد تا به اعتراض مردم بنگلادش به امریکا به دلیل حمایتش از اسرائیل در جریان سفرش به بنگلادش اشاره کند.^(۷)

م- ۱۲۸۵ش- نخستین کنفرانس سراسری رهبران اسلامی را تشکیل داد. این اتفاق تا حدود زیادی توانست از تفرقه مسلمانان سرانسر هندوستان، یعنی هند، بنگلادش، کشمیر و پاکستان امروزی جلوگیری کند. به این شکل حرکت‌های ضداستعماری جدیدی در منطقه بنگال آغاز شد که در آن میان مجاهدان بنگالی با رهبری شهید «تیتو میر»- مبارزه خود علیه استعمارگران انگلیسی را دوباره از سر گرفتند. مبارزهای که به شهادت بسیاری از بنگالی‌ها از جمله تیتومیر در سال ۱۹۵۱م (۱۳۳۱ شمسی) انجامید. تیتومیر از سادات ایرانی‌الاصال بوده است.^(۸)

■ **داستان استقلال بنگلادش**

دولت استعماری انگلستان بعد از به رسمیت شناختن استقلال هندوستان، از استقلال پاکستان – بخش مسلمان نشین هندوستان – حمایت کرد. به این ترتیب منطقه بنگال به عنوان پاکستان شرقی، از هندوستان جدا شد، این در حالی بود که هم منطقه بنگلادش در طی کمتر از دو دهه، چهار کودتا و میزان زیادی خشونت و کشتار با تجربه کردند. در دوره عبدالستار دو گروه مخالف حکومت نظامی او بودند. یک گروه حزب عوامی لیگ به رهبری شیخ حسینه واجد دختر شیخ مجیب الرحمان و دیگری حزب ملی گرا به رهبری بیگم خالده ضیاء بیوه ژنرال ضیاءالرحمان. دو حزبی که با مبارزات خود و به ویژه تلاش رهبران‌شان بالاخره توانستند حکومت را به برگرزی انتخابات وادار کنند. گرچه در دوره‌هایی که حسینه واجد و خالده ضیاء با هم رقابت داشتند، مردم بنگلادش از جنگ احزاب مدافع آن دو اسپید زیادی دیدند، اما تا حدودی رشد اقتصادی نیز به شکل متوازن در بنگلادش ایجاد شد. نکته دیگر اینکه در زمان روی قدرت بودن هر دو بانوی نخست‌وزیر – که رقیب هم بودند- روابط جمهوری اسلامی ایران و بنگلادش، بسیار گسترش و بهبود یافت.^(۹)

دوره قاجار در ایران – مسلمانان را در منطقه بنگال شکست دادند و به این شکل بر این سرزمین تسلط پیدا کردند. متأسفانه با تسلط و البته بازیگری ماهرانه عوامل انگلیس، خرافه‌گرایی و آمیخته‌شدن تفکرات خرافی هندو با تفکر اسلامی در میان مسلمانان رواج یافت. به همین دلیل هم حدود ۳۰ سال بعد، «حاجی شریعت‌الله» که مدتی را در عربستان درس خوانده بود، به همراه مولانا کرامت‌علی و محسن‌الدین الیاس جنبشی را به راه انداختند که اول به دنبال احیای فرائض دینی در میان مسلمانان بود و در مرحله بعد به دنبال مبارزه با استعمارگران انگلیسی. جنبش حاجی شریعت‌الله گرچه توفیق چندانی در جهاد سیاسی بعدی در میان جوانان شد. اول افتتاح مدارس اسلامی بسیاری در شهر و حتحی روستاهای مختلف این کشور و دوم شروع جنگ قدرت میان سران سیاسی و نظامی بنگلادش. تأسیس مدارس دینی، زمینه فعالیت بیشتر اسلامگراها را در آن سرزمین فراهم کرد. در آن شرایط حمایت از فلسطین و مخالفت با اشغالگری‌های صهیونیست‌ها از طرف مسلمانان بنگلادشی، به شکلی عیان‌تر انجام می‌شد، به طوری که حتی کارت‌ر رئیس‌جمهور اسبق ایالات متحده آمریکا^(۶) – م- در بافت جایزه صلح نوبل در مصاحبه با سی‌ان‌ان مجبور شد تا به اعتراض مردم بنگلادش به امریکا به دلیل حمایتش از اسرائیل در جریان سفرش به بنگلادش اشاره کند.^(۷)

▲ شیخ‌مجبیب‌الرحمن در حال بازآورد یک سخنرانی

د

از آنجا که اغلب مسلمانان بنگلادش از صوفیه هستند و عقاید آنان به افکار شیعه نزدیک است، حساسیت مذهبی بین شیعه و سنی به حدی که در پاکستان و هند و برخی کشورها وجود دارد، نیست. اهل سنت این کشور، اهل بیت پیامبر (ص) را دوست دارند و با ارادت خاصی در مراسم عزاداری ایا عبدالله‌الحسین (ع) شرکت می‌کنند. اکثریت شرکت‌کنندگان در راهپیمایی عاشرورا در نقاط مختلف این کشور اهل تسنن هستند

بنگال به لحاظ جغرافیایی از پاکستان کاملاً جدا بود و هم مردمانش به لحاظ فرهنگ و زبان با مردم مسلمان پاکستان تفاوت داشتند. به همین دلیل کم‌کم اختلافات داخلی آغاز شد، به طوری که در انتخابات سال ۱۹۷۰م- برابر با ۱۳۴۹. ش- حزب عوامی لیگ به رهبری شیخ مجیب الرحمان، توانست تمام کرسی‌های نمایندگی را در پاکستان شرقی از آن خود کند. در حالی که حزب ذوالفقار علی بوتو توانسته بود، اکثریت کرسی‌های نمایندگی را در پاکستان غربی را به دست بیاورد. در جریان انتخاب رئیس دولت، اختلافاتی میان این دو حزب بروز کرد و از آنجا که شیخ مجیب به دنبال استقلال بنگلادش بود، اختلافات به اعمال قدرت مجلس پاکستان غربی و نیز دستگیری و تبعید شیخ مجیب به هند انجامید.

روز بعد از این دستگیری، عملاً جنگ میان سربازان پاکستانی با نیروهای استقلال خواه بنگالی آغاز شد. جنگی که در طول چند ماه، به کشته شدن و آواره شدن میلیون‌ها نفر منجر شد. به دنبال این جنگ، ارتش هند به حمایت از بنگال‌ها وارد صحنه درگیری شد. در ادامه جنگ، ذوالفقار علی بوتو برای اعتراض به دخالت هند به سازمان ملل متحد رفت که در نهایت به خاطر حمایت شوروی از هند و حمایت امریکا از پاکستان اوضاع پیچیده‌تر شد! جنگ در آن شرایط ادامه پیدا کرد تا در نهایت با تیان شوروی و امریکا، پاکستان مجبور شد استقلال بنگلادش را به رسمیت بشناسد و به این ترتیب با بازگشت شیخ مجیب‌الرحمان در سال ۱۹۷۱م- (۱۳۵۰ ش- استقلال رسمی بنگلادش اعلام شد).^(۱۰)

■ **بنگلادش‌های مخالف اسرائیل**

پس از استقلال بنگلادش، دو اتفاق در این کشور به وقوع پیوست که هر دو زمینه‌ساز حرکت‌های سیاسی بعدی در میان جوانان شد. اول افتتاح مدارس اسلامی بسیاری در شهر و حتحی روستاهای مختلف این کشور و دوم شروع جنگ قدرت میان سران سیاسی و نظامی بنگلادش. تأسیس مدارس دینی، زمینه فعالیت بیشتر اسلامگراها را در آن سرزمین فراهم کرد. در آن شرایط حمایت از فلسطین و مخالفت با اشغالگری‌های صهیونیست‌ها از طرف مسلمانان بنگلادشی، به شکلی عیان‌تر انجام می‌شد، به طوری که حتی کارت‌ر رئیس‌جمهور اسبق ایالات متحده آمریکا^(۶) – م- در بافت جایزه صلح نوبل در مصاحبه با سی‌ان‌ان مجبور شد تا به اعتراض مردم بنگلادش به امریکا به دلیل حمایتش از اسرائیل در جریان سفرش به بنگلادش اشاره کند.^(۷)

از طرف دیگر، پس از استقلال بنگلادش هنوز مدت اندکی از روی کار آمدن مجیب‌الرحمان نگذشته بود که در جریان یک کودتا وی به قتل رسید و به جایش «قنندار مشتاق احمد» به قدرت رسید. البته حکومت مشتاق احمد مد دولت مستعجل بود و پس از مدتی با کودتای ژنرال ضیاءالرحمان سقوط کرد. ضیاءالرحمان پس از به قدرت رسیدن در سال ۱۹۷۱م- (۱۳۵۶ ش- اسلام را مذهب رسمی کشور قرار داد و سعی کرد تا بهبودی نسبی در زندگی مردم بنگلادش ایجاد کند. با این‌همه پس از سری شدن شیخ بنگلادشی، محمد، مقاله «ادیان و مذاهب جریان یک کودتا کشته شد و به جای آن ژنرال محمدعبدالمنظور در سال ۱۹۸۱م- (۱۳۶۰ ش- به قدرت رسید. حکومت عبدالمنظور هم چند سال دوام آورد تا بالاخره او هم در جریان یک کودتا کشته شد و به جایش ضیاء عبدالستار به قدرت رسید. این بدان معناست که مردم بنگلادش در طی کمتر از دو دهه، چهار کودتا و میزان زیادی خشونت و کشتار با تجربه کردند.

۱- جعفری، عباس، *دانشنامه «گیتا شناسی»*، جلد اول، مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، چاپ اول ۱۳۸۹ ش، ص ۲۷۲ و ۲۷۳.
۲- *دین‌شناسی امام‌علی(ع)* که فرمودند: «خوشبوترین زمین‌ها سرزمین هند است که خدا آدم را در آنجا فرود آورد»، شیخ صدوق، ص ۵۷.
۳- *صفی‌نژاد، جواد*، «سفرهای سلیمان سرفری»- *از خلیج فارس*، *چین*، مؤسسه مطالعات، چاپ دوم ۱۳۴۶ ش، ص ۳۴ و ۳۵.
۴- *دین‌شناسی امام‌علی(ع)*، جلد ۴، چاپ ۱۳۸۹ ش، ص ۴۰.
۵- *دین‌المعارف* تبسیع، جلد ۳، بنیاد خیریه فرهنگی شط، ۱۳۷۱ ش، ص ۴۴۵.
۶- *ابوسعید بنگلادشی، محمد، مقاله «ادیان و مذاهب در بنگلادش»*، مجله «طلوع»- *فصلنامه تخصصی مدرسه علمیه امام خمینی(ره)* -قم-، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۲ ش.
۷- *برزین، زبیا*، «بنگلادش»، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امورخارجه، چاپ اول ۱۳۷۳ ش، ص ۳۸ و ۴۵.
۸- *تلیف کار- نوروزی، غزاله- حسین*، «راورد استراتژیک پاکستان»، انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، چاپ ۱۳۸۲ ش، ص ۲۴ تا ۲۰.
۹- *فتح، ریگرید*، «امریکاستیزی در جهان اسلام»، ترجمه سعید کلاهی واحد تحقی‌زاده، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول ۱۳۸۸ ش، ص ۹۹ و ۱۰۰.
۱۰- *دانشنامه دانش‌گستر*، جلد ۱۱، ص ۷۰ و جلد ۷، ص ۲۵۵ – *ور*، *برزین، زبیا*، «بنگلادش»، ص ۱۵۴ تا ۱۵۶.

۱۱- *حسنت‌زاده، محمدمقصد* «تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کشورهای اسلامی»، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول ۱۳۸۵ ش، ص ۲۳۴ تا ۲۳۷.
۱۲- *شاه‌حسینی، محمدعلی*، *مقاله «شیعیان بنگلادش»*، ماهنامه اخبار شیعیان، شماره ۲۰، مورخ اسفند ۱۳۸۷ ش.

۹ جوان

روزنامه جوان | شماره ۲۲۵۴

■ **جمهوری اسلامی و مسلمانان بنگلادش**
با پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام‌خمینی(ره)، تعدادی از مسلمانان اهل سنت و صوفیه بنگلادشی به مذهب تشیع گرویدند که به آنها «مستبصرین»- تازه شیعه شدگان- می‌گویند. همچنین گروهی از شیعیان برای تحصیل علوم دینی راهی قم شدند. البته باید این مطلب را در نظر داشت که مسلمانان اهل سنت و صوفیه بنگلادش به شدت به خاندان نبوت ارادت داشته و دارند و حتی امامان جمعه در خطبه‌های نماز جمعه، صحبت‌های خود را در مساجد اهل سنت کشور بنگلادش با سلام و درود بر پیامبر اکرم(ص) و خاندان مطهرش شروع می‌کنند. آنها از «پنج تن پاک» به نیکی یاد کرده و به آنها سلام و درود می‌فرستند. ائمه جمعه در خلال بیان خطبه‌ها کرامات و سیره اهل بیت(ع) را تبیین کرده و مستعلمان را به پیروی از سیره آنان تشویق می‌کنند. در چنین شرایطی در سال ۱۹۸۹م- (۱۳۶۹. ش- گروهی از طلاب بنگلادشی حوزه علمیه قم بنیادی را با عنوان «نهضت تزکیه» راهاندازی کردند که در کنار مؤسسه اسلامی «خادم‌الاسلام» و تنها حزب اسلام‌گرای بنگلادش، یعنی «حزب جماعت اسلامی»، فعالیت عقیدتی و مذهبی خود را آغاز کرد. جالب توجه است که حزب جماعت اسلامی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به رغم سکوت نخست‌وزیر و مسئولان رسمی بنگلادش در قبال انقلاب اسلامی از قیام اسلامی مردم ایران و دفاع‌شان در برابر صدام، حمایت رسمی کرد. حتی گمتنی است که با شروع دهه ۸۰ شمسی، تعدادی از شیعیان بنگلادش اقدام به تأسیس «حزب‌الله بنگلادش» کردند که اعضای آن علاوه بر فعالیت فرهنگی و اجتماعی به فعالیت سیاسی هم می‌پردازند. البته اعضای این گروه با محدودیت‌هایی از سوی دولت مواجه هستند. در حال حاضر طلاب و درس خوانده‌های حوزه‌های علمیه در بنگلادش با نوشتن کتاب یا ترجمه کتاب‌هایی چون وصیت‌نامه الهی- سیاسی امام خمینی به زبان بنگالی به دنبال تبلیغ فرهنگی تفکر شیعه و مبارزه با استکبار جهانی هستند.^(۱۱)

از آنجا که اغلب مسلمانان بنگلادش پیرو فرقه صوفیه هستند و عقاید صوفی‌ها به عقاید و افکار شیعه بسیار نزدیک می‌باشد، حساسیت مذهبی بین شیعه و سنی به حدی که در پاکستان و هند و کشورهای دیگر وجود دارد، نیست. مسلمانان اهل سنت این کشور، اهل بیت پیامبر (ص) را دوست دارند و با ارادت خاصی در مراسم عزاداری ایا عبدالله‌الحسین(ع) در عاشرورا شرکت می‌کنند. اکثریت شرکت‌کنندگان در راهپیمایی‌های عاشرورا در شهر داکا و دیگر نقاط کشور اهل تسنن می‌باشند، ولی در سالیان اخیر فعالیت‌هایها در سراسر کشور گسترش پیدا کرده و بر اثر آن تعداد شرکت‌کنندگان در مراسم مزبور کاهش یافته است. خالده ضیاء نخست‌وزیر سابق بنگلادش در مصاحبه خود به این موضوع اشاره کرده بود که عاشرورا نقطه عطفی در تاریخ اسلام است، چند واقعه اساسی بر اهمیت این روز افزوده است. از جمله اینکه نوب پیامبر بزرگ اسلام(ص) شهادت را این روز در محرابی اکربا به آغوش کشید، او قربانی شد تا پرچم واقعیت، عدالت و جاوید عقاید اسلام برافراشته بماند و نکات تحزرافی پیش آمده در دین را اصلاح کند. بر ماست که از حماسه عاشرورا درس بگیریم و در محراب اجتماعی نظیر بری‌داشتن صلح و دوستی در کشور و مقابله با بی‌عدالتی، دروغ‌گویی و دشمنی و عدالت و به پای خیزیم… خبر گزار ی بنگلادش از قول خانم خالده ضیاء، خبری را مبنی بر ضرورت آموزش عاشرورا در متون دروس اجتماعی مدارس و دانشگاه‌ها نقل کرده بود.^(۱۲)

■ **منابع:**

۱- جعفری، عباس، *دانشنامه «گیتا شناسی»*، جلد اول، مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، چاپ اول ۱۳۸۹ ش، ص ۲۷۲ و ۲۷۳.
۲- *دین‌شناسی امام‌علی(ع)* که فرمودند: «خوشبوترین زمین‌ها سرزمین هند است که خدا آدم را در آنجا فرود آورد»، شیخ صدوق، ص ۵۷.
۳- *صفی‌نژاد، جواد*، «سفرهای سلیمان سرفری»- *از خلیج فارس*، *چین*، مؤسسه مطالعات، چاپ دوم ۱۳۴۶ ش، ص ۳۴ و ۳۵.
۴- *دین‌شناسی امام‌علی(ع)*، جلد ۴، چاپ ۱۳۸۹ ش، ص ۴۰.
۵- *دین‌المعارف* تبسیع، جلد ۳، بنیاد خیریه فرهنگی شط، ۱۳۷۱ ش، ص ۴۴۵.
۶- *ابوسعید بنگلادشی، محمد، مقاله «ادیان و مذاهب در بنگلادش»*، مجله «طلوع»- *فصلنامه تخصصی مدرسه علمیه امام خمینی(ره)* -قم-، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۲ ش.
۷- *برزین، زبیا*، «بنگلادش»، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امورخارجه، چاپ اول ۱۳۷۳ ش، ص ۳۸ و ۴۵.
۸- *تلیف کار- نوروزی، غزاله- حسین*، «راورد استراتژیک پاکستان»، انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، چاپ ۱۳۸۲ ش، ص ۲۴ تا ۲۰.
۹- *فتح، ریگرید*، «امریکاستیزی در جهان اسلام»، ترجمه سعید کلاهی واحد تحقی‌زاده، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول ۱۳۸۸ ش، ص ۹۹ و ۱۰۰.
۱۰- *دانشنامه دانش‌گستر*، جلد ۱۱، ص ۷۰ و جلد ۷، ص ۲۵۵ – *ور*، *برزین، زبیا*، «بنگلادش»، ص ۱۵۴ تا ۱۵۶.
۱۱- *حسنت‌زاده، محمدمقصد* «تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کشورهای اسلامی»، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول ۱۳۸۵ ش، ص ۲۳۴ تا ۲۳۷.
۱۲- *شاه‌حسینی، محمدعلی*، *مقاله «شیعیان بنگلادش»*، ماهنامه اخبار شیعیان، شماره ۲۰، مورخ اسفند ۱۳۸۷ ش.